

UDK: 811.512.133'373.72

Umarjon G‘OYIBOV,

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti tayanch doktoranti

E-mail:umar.goyibov@mail.ru

PhD, dotsent Z. Abdusamadov taqrizi asosida

THE COGNITIVE MECHANISMS OF THE FORMATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH ANTHROPNOMIC COMPONENTS IN THE ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES

Аннотация

A phraseological unit is a linguistic unit consisting of two or more word components attached to a single semantic field with a certain degree of figurative meaning. As an example, we can include a shoulder to cry on, since Adam was a boy, Bazmi Jamshid, ko‘z qiri. The use of anthroponyms in the system of phraseological units of English and Uzbek languages, in other words, personal names, is considered a product of human’s cognitive activity. This article discusses the cognitive viewpoint of anthroponyms as onomastic components in phraseological units of English and Uzbek.

Key words: anthroponymic component phraseological unit, cognitive interpretation, conceptual system, cognitive activity, associative meaning, encyclopaedic information.

КОГНИТИВНЫЕ МЕХАНИЗМЫ ОБРАЗОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С АНТРОПОНИМИЧЕСКИМИ КОМПОНЕНТАМИ В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ

Аннотация

Фразеологизм – это языковая единица, состоящая из двух и более компонентов слова, закрепленных за единым смысловым кругом, имеющих определенную степень переносного значения. В качестве примера можно привести такие, как a shoulder to cry on, since Adam was a boy, Bazmi Jamshid, ko‘z qiri. В системе фразеологических единиц английского и узбекского языков употребление антропонимов, иными словами, имен существительных, является продуктом познавательной деятельности человека. В данной статье рассматриваются когнитивно точки зрения антропонимы, участвующие во фразеологизмах английского и узбекского языков как ономастические компоненты.

Ключевые слова: фразеологизм с антропонимическим компонентом, когнитивная трактовка, концептуальная система, когнитивная деятельность, ассоциативное значение, энциклопедическая информация.

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA ANTRONIMIK COMPONENTLI FRAZEOLGIK BIRLIKLAR SHAKLLANISHINING KOGNITIV MEKANIZMLARI

Аннотация

Frazeologik birlik bu – muayyan darajada majoziy ma’no’ga ega bo‘lgan yagona semantik doiraga birlashtirilgan ikki va undan ortiq so‘z komponentlaridan iborat til birligidir. Misol tariqasida a shoulder to cry on, since Adam was a boy, Bazmi Jamshid, ko‘z qiri kabilarni kiritishimiz mumkin. Ingliz va o‘zbek tillari frazeologik birliklar tizimida antroponimlar, boshqacha so‘z bilan aytganda, kishining atoqli otlari qo‘llanilishi inson kognitiv faoliyati mahsuli sanaladi. Ushbu maqolada esa ingliz va o‘zbek tillari frazeologik birliklarida onomastik komponent sifatida ishtirok etgan antroponimlar kognitiv aspektida muhokama qilinib, ularga munosabat bildirilgan.

Kalit so‘zlar: antroponim komponentli frazeologik birlik, kognitiv talqin, konseptual tizim, kognitiv faoliyat, assotsiativ ma’no, ensiklopedik axborot.

Kirish. Bugungi kunga kelib, insonning tafakkur faoliyati bilan bog‘liq bilimning shakllanish mexanizmi hisoblangan tilning kognitiv aspektini tadqiq qilishga bo‘lgan e’tibor sezilarli darajada o‘sdi. Tafakkur faoliyati jarayonida yuzaga keladigan bilim insonning ongli faoliyati zaminida shakllanadi va bu faoliyat amalga oshishida muhim rol o‘ynaydigan lisoniy bilim lingvokognitiv tahlil sifatida tanlanishi ham bejiz emas [1]. Aynan ushbu tafakkur faoliyati jarayoni insonning borliqni anglashi natijasida shakllanadigan olamning konseptual manzarasini qamrab oladi hamda lisoniy vositalar orqali tilda verballashadi. Voqelikni aks ettirish vazifasini dastlabki o‘rinda tafakkur faoliyati bajaradi va ushbu faoliyat jarayonida yuzaga keladigan mental tuzilmalar til tizimida o‘z ifodasini topadi. Sh. Safarovning “Kognitiv tilshunoslik” risolasida ko‘rsatilishicha, mazkur mental tuzilmalar qatoriga “obraz”, “geshtalt”, “sxema”, “freym”, “propozitsiya”, “skript”, “ssenariy”, “kognitiv model” kabilar kiritilgan bo‘lib, ular tafakkurda to‘plangan va saqlanayotgan axborot qismlarini saqlovchi “quticha”lar sifatida izohlanadi [1]. Zero, voqelikni bilish jarayoni lisoniy olamning kognitiv olam bilan chambarchas hamohangligi vositasida yuzaga keladi hamda inson ongida mazkur jarayon mahsuli bo‘lmish bilim shakllanadi. Qolaversa, kognitiv tilshunoslik inson ongida kechadigan mental jarayonlarni lisoniy faoliyat bilan bog‘liq holda o‘rganib, tilni bilim qatlamlarini tashkil etish, aks ettirish, qayta ishlash, saqlash va uzatishning kognitiv mexanizmi sifatida tahlil qiladi.

Kognitiv nuqtayi nazaridan til tizimi bilim olish va saqlash, uni amalda qo‘llash va uzatish manbai, uni shakllantiruvchi vosita sifatida izohlanib, mazkur til tizimi har qanday sohada egallangan bilimning shakllanishi va tizimlashtirilishining asosiy vositasi sifatida

xizmat qiladi. Tilning borliq haqidagi ma’lumotlarni to‘plash, saqlash, saralash va uzatish kabi vazifalari bilimning lisoniy vositalarda aks etish mexanizmlarini o‘rganishni zaruriyatga aylantiradi chunki bilim insonni o‘rab turgan olamning konseptualashtirilishi va kategoriyalashtirilishi mahsuli, inson ongida borliqning in’ikosi hisoblanadi. Bilim inson ongida konsept, analogiya, obraz va boshqa mental jarayonlar ifodasi sifatida aks etib, ulardan konsept termini kognitiv tilshunoslik nazariyasida keng qo‘llaniladi. Tafakkur birligi va mental hodisa sifatida yuzaga keladigan konseptning lisoniy voqelanishi nutqiy tafakkur faoliyati natijasidir [1]. Konseptning lisoniy voqelanishi esa kishi ongi va til tizimi hamohangligida yuzaga keladi. Bundan tashqari, konseptlarning mazmuni insonlarning tajribasi, bilim-ko‘nikmalari, tasavvur va obrazlari yordamida doimiy ravishda rivojlanib, bilimlar bilan to‘ldirilib boradi.

D. Xudoyberganovanning “Zamonaviy tilshunoslik terminlarining izohli lug‘ati”da ta’riflanishicha, konsept – bu inson tafakkurining jamiyat kognitiv faoliyati natijasini namoyon qiladigan va aks ettirilayotgan narsa-buyum yoki hodisalar haqida keng qamrovli qomusiy axborot beradigan, ushbu axborotning ijtimoiy ong tomonidan qay tarzda talqin qilinishini hamda mazkur predmet yoki hodisaga uning munosabatini namoyon etadigan, nisbatan tartibli ichki tuzilishga ega bo‘lgan asosiy birligi, diskret mental tuzilma, kognitiv tilshunoslikda esa u xotira, mental leksikon, konseptual tizim va miya tilining, shuningdek, inson ongining mental va ruhiy imkoniyatlari, uning bilimi va tajribasini aks ettiruvchi axborot tizimining operativ mazmuniy birligi sanaladi [2]. Darhaqiqat, inson obyektiv borliqni anglar ekan, to‘plagan bilim va tajribalari, borliq, voqelik hamda shaxsning o‘zi haqidagi axboroti o‘z xotirasida muayyan mental

tuzilmalar qatori konsept ko'rinishida qorishiq saqlanadi va tizimlanadi. Konsept obyektlar va ularning xususiyatlari haqidagi axborotni qurish jarayonida vujudga keladi va ushbu axborot insonni o'rab turgan borliqdagi voqealarning hamda inson tasavvuridagi dunyo va undagi hodisalarning potensial ahvoli haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi [3]. Konsept kishining ong-shuuri va tafakkur faoliyatida amalga oshuvchi bir-biri bilan uzviy bog'liq konseptuallashtirilgan va kategoriyallashtirilgan jarayon natijasidir. Chunki konseptuallashtirish jarayoni bu – konseptni shakllantirish hamda lingvistik ma'lumotlar va ensiklopedik axborot asosida bilim strukturalarini barpo etish bilan bog'liq inson kognitiv faoliyatini anglatuvchi dinamik mental jarayondir [4]. Mazkur ensiklopedik axborot o'z ichiga tarix, geografiya, etnografiya, adabiyot, madaniyat, antropologiya va boshqa shu kabi ko'plab ma'lumotlarni qamrab oladi hamda buning asosida inson ongida bilim strukturalari shakllanadi. D. Ashurova va M. Galiyevaning "Kognitiv tilshunoslik" risolasida mazkur bilim strukturasining lingvistik, ensiklopedik, kommunikativ va madaniy turlari e'tirof etiladi [4]. Bilim strukturasining ensiklopedik, kommunikativ va madaniy turlari olamning konseptual manzarasi sifatida talqin qilinsa, lingvistik turi olamning lisoniy manzarasi sifatida inson ongida mazkur bilimlarni muayyan til birliklari vositasida verballashtiradi.

Ma'lumki, frazeologik birliklar olam konseptual manzarasining tilda verballashishida ahamiyatga molik til birliklaridan biri sanaladi. Kognitiv nuqtayi nazardan qaralganda frazeologik birliklar o'z komponentlari yig'indisidan tashkil topgan ma'no birligiga ega bo'lgan til birligi sifatida emas, balki konseptual tizimimizning mahsuli sifatida qaraladi, frazeologik birliklar tarkibidagi komponent so'zlar esa mazkur konseptualizatsiya jarayonini shunchaki chuqur ochib beradi [5]. Shuning uchun ham frazeologik birliklarning ma'nosi bizning olamni konseptual anglashimiz natijasida yuzaga keladi, ya'ni bizning konseptual sistemamizda mujassamlashgan borliq haqidagi bilimlarimiz asosida shakllanadi. Masalan, ingliz tilidagi "through thick and thin", "birds of a feather", "two peas in a pod", "a shoulder to cry on", "close-knit", "build bridges", "hit it off" kabi frazeologik birliklarda bevosita friend (do'st) so'zi ishtirok etmagan, balki uning doirasida birlashuvchi thick and thin (og'ir va qiyin damlar), of a feather (bir guruh vakili), two peas (o'xshashlik), shoulder (suyanch), bridge (ko'pri) kabi so'zlar ishtirok etgan. Bu esa bizning friendship (do'stlik) haqidagi bilimlarimiz asosida mazkur frazeologik birliklar shakllanganligini anglatadi, do'stlik to'g'risidagi bilimlarimiz esa quyidagilardan iborat: 1) qarashlari, dili, ish faoliyati yaqin bo'lgan, inoqlik, ahillik bilan bog'langan ikki yoki undan ortiq kishilarning ijtimoiy munosabati; 2) qiyin damlarda bir-birini qo'llab-quvvatlash (through thick and thin, a shoulder to cry on); 3) umumiy qarashlar va qiziqishlarga ega bo'lish (birds of a feather, two peas in a pod); 4) do'stlik munosabatlarining boshlanishi (hit it off), mustahkamlanishi (build bridges) va boshqalar.

Frazeologik birliklarni kognitiv semantik nuqtayi nazardan tadqiq qilgan Z. Kovekses va P. Szabo kabi olimlarning ta'kidlashicha, ko'plab frazeologik birliklarning ma'nosi o'z-o'zidan paydo bo'lib qolmasdan, balki metafora, metonimiya, umume'tirof etilgan bilimlar majmui kabi kognitiv mexanizmlar ko'rinishida motivatsiyalangan bo'lib, ular bilim zaxirasini figurativ frazeologik ma'nolarga tutashtradi [5]. Xuddi shunday yo'nalishda tadqiq qilgan H. Ying va S. Yan kabi olimlarning fikricha, frazeologik birliklarning ma'nosi o'z-o'zidan paydo bo'lgan til hodisasi sifatida emas, balki kishining siyosat, tarix, xalq ijodiyoti, geomadaniyat, diniy qarashlar kabi qomusiy bilimlarning natijasida paydo bo'lgan hamda uning kognitiv faoliyati mahsuli sifatida ta'riflanadi [6]. Kognitiv semantika nazariyasida frazeologik birliklarning ma'nosi kishi ongining muayyan bir shart-sharoitlar ostida olamni anglashi natijasi deya ta'kidlanadi. Bu esa so'zlovchining qomusiy bilimi, tajribasi hamda madaniyat darajasi bilan bog'liq bo'lib, uning konseptual sistemasida mujassamlashtiriladi. Kishi olamni anglagani hamda obyektiv borliq to'g'risidagi tajribani to'plagan sari mental faoliyatidan foydalangan holda tashqi dunyoni konseptuallashtiradi hamda kodlashtiradi. Yuqoridagi ko'rsatib o'tilgan friendship (do'stlik) konsepti bilan bog'liq frazeologik birliklar bunga yaqqol misol bo'la oladi.

Konseptual metafora obyektiv reallikni bilish, konseptuallashtirish, tushuntirish va baholash usuli, bir konseptual soha haqidagi bilimlarning boshqa konseptual soha bilan kesishishi mahsuli sanaladi [2]. Mazkur metafora ikki mental maydonlarni umumiy jihatlar asosida birlashtiradi hamda buning asosida yangi hisla ma'noga ega frazeologik birliklarni shakllantiradi. Birinchi mental maydon konkret ko'rinishga ega bo'lib, ko'pincha fizik obyektlarni o'z ichiga qamrab olsa, ikkinchi mental maydon asosan abstrakt ko'rinishida mavhum tushunchalarni o'z ichiga oladi. Ular

ham o'z navbatida manba va maqsad maydonlari deb atalib, bilim zaxiramiz jamlangan manba maydonidan foydalangan holda maqsad maydonida biz tasvirlamoqchi bo'lgan obyekt ochib beriladi.

Frazeologik birliklar shakllanishining konseptual metafora bilan birgalikda konseptual metonimiya kognitiv mexanizmi ham e'tiborga molik sanaladi. Konseptual metaforada ikki mental maydonlar "biri sifatida tushunilishi" munosabatini aks ettirsa, konseptual metonimiya mazkur mental maydonlar "biri o'rnida ishlatilishi" munosabatini anglatadi. Ya'ni, konseptual metaforada bir mental maydon boshqa bir mental maydon yordamida anglashiladi, konseptual metonimiya esa butun-qism munosabati asosida bir mental maydonning muayyan qismi orqali boshqa bir mental maydon anglashiladi. Masalan, ingliz tilidagi "an eye for an eye", "close one's eyes to", "keep one's eyes open", "up to one's eyes in", "have eyes at the back of one's head", "eye candy", "turn a blind eye to" hamda o'zbek tilidagi "ko'zining paxtasi chiqmoq", "ko'z ilg'amas", "ko'zi ko'r, qulog'i kar bo'lmoq", "ko'z ko'rmagan", "ko'z ochib yumguncha", "ko'z ochirmaslik", "ko'z oldi qorong'ilashmoq", "ko'z qiri" kabi frazeologik birliklar tarkibida ishtirok etgan birgina eye (ko'z) komponenti orqali butun-qism munosabati asosida turli ma'nolarni ifodalab keladi, shu jumladan: "An eye for an eye" – qilmishiga yarasha javob qaytarish. Bunda eye komponenti orqali qasos konsepti hosil qilinadi; "Close one's eyes to", "Turn a blind eye to" – e'tibor bermaslik, parvo qilmaslik. Bunda eye komponenti orqali loqaydlik konsepti hosil qilinadi; "Keep one's eyes open", "Have eyes at the back of one's head" – diqqatni jamlash, e'tibor qaratish. Bunda eye komponenti orqali e'tibor konsepti hosil qilinadi; "Ko'zining paxtasi chiqmoq" – g'azabi ko'zida aks etib, ko'zi chaqchaymoq. Bunda ko'z komponenti orqali g'azab konsepti hosil qilinadi; "Ko'z ko'r, quloq kar bo'lmoq" – hayratlanmoq. Bunda ko'z komponenti orqali hayrat tuyg'usi tushuniladi; "Ko'z ochib yumguncha" – juda qisqa muddatda, "Ko'z qiri" – tez va sezilar-sezilmas qarash. Bunda ko'z komponenti orqali vaqtning tez o'tganligi anglashiladi.

Ko'rinib turibdiki, yuqoridagi frazeologik birliklarning barchasi bizning eye (ko'z) to'g'risidagi bilimlarimizga tayanadi. Ko'z deganda biz nafaqat tirik mavjudotning ko'rish a'zosini tushunamiz, balki qasos, e'tibor, loqaydlik, ehtiyotkorlik, g'azab, hayratlanish, qo'rquv kabi hissiyotlar, makon, vaqt singari konseptlarga ega bo'lamiz. Ko'z komponenti ishtirok etgan yuqoridagi frazeologik birliklar bizning ongimizda ko'z to'g'risidagi konseptlarimiz asosida hamda konseptual metonimiya kognitiv mexanizmi ko'rinishida shakllanganligini namoyish qiladi.

Frazeologik birliklar tarkibida keluvchi antroponimlar inson ongida ma'lum bir ensiklopedik bilimning faollashishi jarayoniga katta ta'sir ko'rsatadi. Antroponimlar frazeologik birliklarning tarkibiy qismi sifatida milliy-madaniy xususiyatlarni aks ettirish bilan birgalikda ma'lum bir g'oya, assotsiatsiya va ensiklopedik ma'lumotni rag'batlantiruvchi murakkab konseptual strukturani ifoda etish imkoniyatini beradi. Antroponimlar frazeologik birliklar tarkibida informativ, ya'ni ma'lumot tashuvchi xususiyatga ega bo'lib, ular bevosita tilga oid bo'lmagan, nolingvistik omillarga bog'liq holda ma'lum bir xalqning milliy-madaniy xususiyatlari haqida ma'lumot beradi [7]. Frazeologik birliklar tarkibida antroponim komponentlar u yoki bu diniy rivoyatlarda tilga olingan obrazlar, tarixiy shaxslar, mifologiya va badiiy obrazlar hamda xalq og'zaki ijodi va afsonalarida tasvirlangan qahramonlarning o'ziga xos sifatleri haqidagi ensiklopedik axborotning kishi ongida faollashishiga katta hissa qo'shadi. Bundan tashqari, antroponimlar ikki xil madaniyatga ega ingliz va o'zbek tillarida shaxs xarakteristikasi, aqliy salohiyati, tashqi ko'rinishi, mehnat faoliyati, ijtimoiy holati kabi tushunchalarning inson ongida konseptuallashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Ingliz tilidagi "A Potemkin village", "Joe Miller", "Hobson's choice", "Draconian law", "Prince Albert", "Father Abraham" hamda o'zbek tilidagi "Aflotun miya", "Amir Temurdan qolgan", "Devonayi Mashrab", "Asfandiyor xon bo'ldi, og'zi-burnim qon bo'ldi", "Padarkush AbdullatiF" kabi frazeologik birliklar tarkibida ishtirok etgan antroponimlar kishi ongida tarixiy shaxslar hamda ularning hayoti va faoliyati to'g'risidagi qomusiy axborotni faollashtiradi.

Mifologik va afsonaviy hikoyatlar zamirida shakllangan ingliz tilidagi "A Pandora's box" antroponimik komponentli frazeologik birligi kognitiv nuqtayi nazardan kishi ongida qadimgi yunon mifologiyasi bilan bog'liq hikoyatni gavdalantiruvchi kognitiv model hisoblanadi. Afsonaga ko'ra, Pandora ismli go'zal qiz qiziquvchanligi tutib, turli balo-kulfatlarni keltirib chiqaruvchi idishni ochadi. Uning bunday xatti-harakati inobatga olinib hozirgi kunda ushbu frazeologik birlik ko'plab chigal muammolarni keltirib chiqaruvchi holat yoki vaziyatni nazarda tutadi. Bundan tashqari, ingliz tilidagi "Achilles' heel", "Cassandra warnings", "in the arms of

Morpheus”, “between Scylla and Charybdis”, “Penelope’s web”, “Castor and Pollux”, “as rich as Croesus” kabi frazeologik birliklar tarkibida ishtirok etgan antroponimlar kishi ongida bevosita yunon mifologiyasini faollashtiradi. Afsonalar asosida shakllangan o'zbek tilidagi “Qora Botir” antroponimik komponentli frazeologik birligi kishi ongida bevosita turkiy va forsiy xalqlar durdonalarida mashhur “Farhod va Shirin” dostonida tasvirlangan Qora Botir ismli qahramon gavdalanadi. Uning ikki sevishgan bosh qahramonlar Farhod va Shirinning nikohiga aralashishi, ya'ni to'sqinlik qilishi inobatga olinib, bugungi kunda ushbu frazeologik birlik kimgadir g'ov bo'ladigan yoki biror hodisaga to'sqinlik ko'rsatadigan shaxslarga nisbatan ishlatiladi.

Badiiy adabiyot durdonalari asosida shakllangan ingliz tilidagi “A Sherlock Holmes” antroponimik komponentli frazeologik birligini interpretatsiya qilish kishining ingliz adabiyotidan boxabar bo'lishini taqozo etadi. Ingliz detektiv asarlar adibi Artur Konan Doyning sevimli qahramoni hisoblanmish Sherlok Xolms o'ta kuchli aql-zakovatga ega bo'lib, ko'plab jinoiy ishlarning sirlarini o'z deduktiv xulosalari yordamida fosh qilgan. Uning bunday fazilati inobatga olinib hozirgi kunda ushbu frazeologik birlik kishi ongida deduktiv xulosalardan foydalanib ish tutuvchi detektiv politsiya xodimini konseptualashtiradi. Badiiy adabiyot mahsuli bo'lmish o'zbek tilidagi “Majnun bo'lib qolmoq” antroponimik komponentli

frazeologik birligi esa kishining olam haqidagi konseptual manzarasida turkiy va forsiy xalqlarda mashhur “Layli va Majnun” dostonidagi hikoyatni gavdalanitiradi. Unda tasvirlangan Majnun obrazi komillik bilan bog'liq yuksak darajadagi ishq namoyandasi sifatida kuylanadi. Uning ushbu fazilati inobatga olinib, kishi ongida ushbu frazeologik birlik chin qalbdan sevib qolgan inson assotsiativ ma'nosi faollashadi. Qolaversa, ingliz tilidagi “Billy Bunter”, “Jekyll and Hyde”, “Colonel Blimp”, “Cordelia's gift”, “Hamlet without the Prince”, “A Peter Pan”, o'zbek tilidagi “Layli va Majnun” kabi frazeologik birliklar tarkibida ishtirok etgan antroponimlar kishi ongida badiiy adabiyot durdonalarida tasvirlangan obrazlar to'g'risidagi ma'lumotni faollashtiradi.

Shunday qilib, frazeologik birliklar kognitiv nuqtayi-nazardan qaralganda inson konseptual tizimi mahsuli, uning olamni anglashi va qiyoslashi natijasi sifatida ta'riflanadi. Ingliz va o'zbek tillari frazeologik birliklar tarkibida onomastik komponent sifatida ishtirok etgan antroponimlar ikki til madaniyatini aks ettirish bilan birgalikda kishi ongida ikki xalqqa oid muayyan ensiklopedik axborotni faollashtiradi. Frazeologik birliklarning ko'chma ma'noga ega ekanligini inobatga olsak, ularning tarkibida ishtirok etgan antroponimlar qaysidir xarakterli jihatlari bilan o'zga insonlarga qiyos qilinadi va natijada ular mazkur antroponimlar bilan bog'liq muayyan assotsiativ ma'nolarga ega bo'ladi.

ADABIYOTLAR

1. Safarov, Sh. (2006). Kognitiv tilshunoslik. Samarqand: Sangzor nashriyoti;
2. Xudoyberganova, D. (2024). Zamonaviy tilshunoslik terminlarining izohli lug'ati. Toshkent: Bookmany print;
3. Baxronova, D. K. (2017). Antropozoomorfizmlarning semantik va lingvokulturologik xususiyatlari (o'zbek va ispan tillari materialida). Filol. fan. fal. dok-ri dis. Toshkent;
4. Ashurova, D. & Galiyeva, M. (2018). Cognitive linguistics. Tashkent: VneshInvestProm;
5. Kovecses, Z., Szabo, P. (1996). Idioms: A View from Cognitive Semantics. Applied Linguistics, 3: 326-355
6. Ying, H., Yan, S. (2020). English Idioms Interpretation in Perspective of Cognitive Semantics. US-China Foreign Language, 3: 88-91
7. Abdusamadov, Z. N. (2022). Ingliz va o'zbek tillarida antroponimik komponentli frazeologik birliklarning milliy-madaniy xususiyatlari. Filol. fan. fal. dok-ri dis. Toshkent;
8. Nasrullayeva, G. S. (2019). Antroposentrik metaforaning lisoniy, kognitiv va lingvomadaniy aspekti. Filol. fan. fal. dok-ri dis. Farg'ona
9. Yuldashev, A. (2022). Tilda olam haqidagi bilimlar ikkilamchi interpretatsiyasining antroposentrik mohiyati. Filol. fan. dok-ri dis. Toshkent